

ИЗ 26 СТИХОТВОРЕНИЙ ЛЕТНЕГО ПОЭТА

*(В переводе
Насира Ахмедли)*

26 YAŞLI ŞAİRDƏN ŞEİR

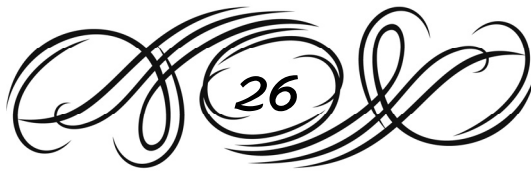
*(Nəsir Əhmədlinin
tərcüməsində)*

М.Ю. ЛЕРМОНТОВ – 200

26 СТИХОТВОРЕНИЙ ИЗ 26-ЛЕТНЕГО ПОЭТА

(В переводе Насира Ахмедли)

M.Y. LERMONTOV – 200

26 YAŞLI ŞAİRDƏN 26 ŞEİR

(Nəsir Əhmədlinin tərcüməsində)

Bakı – «Mütərcim» - 2014

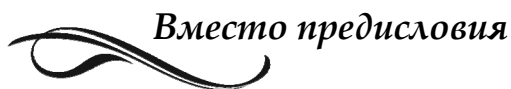
Redaktor

professor Telman Vəlixanlı

**V.M.Y.Lermontov. 26 YAŞLI ŞAİRDƏN 26 ŞEİR / *Nəsir*
*Əhmədlinin tərcüməsində.*** – Bakı: Mütərcim, 2014. – 100 str.

Ə $\frac{4603010100}{026}$ 217-14

© N.Əhmədli, 2014

Вместо предисловия

26 СТИХОТВОРЕНИЙ ИЗ ПОЭЗИИ ЛЕРМОНТОВА

И в Азербайджане широко отмечается 200-летие великого русского поэта Михаила Юрьевича Лермонтова.

Традиционно накануне юбилеев великого поэта в нашей республике выходят в свет новые переводы и издания его произведений. Азербайджанские страницы жизни и творчества Лермонтова не уменьшают интереса к неповторимой личности поэта, его поэзии, прозе и драматургии; его интенсивно переводят и издают в нашей республике, произведения включают в школьные учебники.

В постсоветский период переводы произведений Лермонтова в основном связаны с именем поэта Эйваза Борчалы. К поэтическому наследию поэта продолжают обращаться и другие мастера слова. С этой точки зрения, можно считать знаменательным литературным событием обращение профессора Насира Ахмедлы к поэзии Лермонтова в связи с 200-летием поэта. Профессор Ахмедлы, обращаясь к 26-ти жемчужинам творчества русского поэта, да и всей русской литературы, с большой любовью и мастерством озвучил их на азербайджанском языке.

Выбранные Насиром Ахмедлы стихотворения ранее были переведены на азербайджанский язык. Неко-

торые из них переведены несколько раз. И к тому же переведены великими мастерами слова. Обращение Насира Ахмедлы к самым ярким, и в особенности несущим автобиографический характер образцам поэзии Лермонтова, создает определенные мысленные ассоциации.

В последние годы идет серьезная полемика в связи с литературным переводом и профессией переводчика. Эта полемика проводится в условиях независимости, в атмосфере осуществления на наш язык интенсивных переводов с иностранных языков и издания в различных концах мира образцов новейшей азербайджанской литературы. Нужно смотреть на это как на обычное явление. Хорошо, что эта потребность нашего общества, языка и литературы встречает адекватную реакцию со стороны нашего государства: заказываются новые переводы, выплачиваются высокие гонорары переводчикам. В таких условиях возникло соперничество в художественной среде. В 90-е годы эпизодический характер переводческого дела и возложение этих обязанностей на самоотверженных специалистов и энтузиастов оценивало эту работу совершенно по другим критериям. Проект перевода и издания грандиозной 150-ти томной «Серии мировой литературы» выявил совершенно новый подход к этому делу. И самым главным является то, что возросли ответственность и мастерство людей, занимающихся переводческой деятельностью.

Этот фактор выявляется и в переводах Лермонтова Насиром Ахмедлы. Насир Ахмедлы отличается реальным отношением к оригиналу. Как было отмечено выше, он обращается в основном к автобиографическим жемчужинам поэзии поэта, связывающим его с Востоком, Кавказом, Азербайджаном. Часть выбранных для перевода стихотворений - это поэтические пейзажи, в которых поэт дает понять, что еще с детских лет был

обречен на одиночество и раннюю смерть. В стихотворениях «Кавказ», «Парус», «Тучи» и др. эти чувства показаны на фоне пейзажных зарисовок, что с особенной чуткостью и мастерством демонстрируется в переводах Насира Ахмедлы. Оригинальность и новаторство чувствуется и в переводе стихотворения «Бородино». Разговор идет не только о поиске адекватных форм размера и рифмы, сохранении содержания, но и о единстве ритма, духа, выразительности и речевой решимости.

Конечно, всегда есть место поискам идеального варианта. Например, мы бы предложили заменить выражение “*havayı ha anmır*” в строках “*Havayı ha anmır bütün Rusiya / O Borodino gününü*” более подходящим сочетанием “*boş yerə anmır ki*”. Но это предложение редактора. Было бы уместно вспомнить замечания Этимада Башкечиды о профессии переводчика, напечатанные в журнале «Мутарджим» (2012, № 1-2, с.66): «Потому что он (переводчик – прим. от автора) хорошо понимает, что, если он представит себе все советы и различные научные выводы, которые хотят вывести его на «путь истины», превратится в известную всем сороконожку, которая при каждом своем шаге думает с какой ноги его начать и в результате отвыкает от ходьбы».

Переводить Лермонтова, оживлять его мятежный и мистический дух на языке перевода, мастерски доводить до иностранного читателя реалии, нашедшие отражение в стихах, в которых изображены реалии России того времени, требует от переводчика высокого мастерства. Мы снова хотим вернуться к мысли о реалистическом отношении Насира Ахмедлы к оригиналу. А что такое реалистическое отношение к художественному переводу? Как можно оценить это? Ответ короток: сохранение реальностей и реалий текста, достижение точной передачи его содержания, воссоздания духа оригина-

нала, поиск адекватной формы для точного выражения на языке перевода мыслей и ощущений иноязычного автора. Для реалистического отношения к переводу вполне допустимо обращение к комментариям, ссылкам и сносам... Все эти черты и качества мы видим в труде Насира Ахмедлы, представшего в этой книге как переводчик.

Заслуги М.Ю.Лермонтова перед азербайджанской литературой велики. Именно благодаря ему известный наш любовный дастан «Ашуг Гериб» превратился в достояние широкой русскоязычной читательской аудитории и стал предметом серьезных исследований. Мы можем только приветствовать обращение Насира Ахмедлы к творчеству русского поэта, который в 1837 году в Тифлисе начал изучать наш язык и делал это, переводя на русский язык текст дастана «Ашуг Гериб».

*Тельман Велиханлы,
доктор филологических наук, профессор*

LERMONTOV DAN 26 ŞEİR

Böyük rus şairi Mixail Yuryeviç Lermontovun 200 illik yubileyi Azərbaycanda da qeyd olunmaqdadır.

Ənənəvi olaraq böyük şairin yubileyləri ərəfəsində respublikamızda onun əsərlərinin yeni tərcümələri və nəşrləri işıq üzü görür. XIX əsr rus poeziyası, nəsr və dramaturgiyasının təkrarolunmaz siması olması ilə yanaşı, şairin həyat və yaradıcılığının Azərbaycan səhifələri ona olan marağı bir an belə azaltmır. Postsovet dövrü Lermontovdan dilimizə edilən tərcümələr əsasən şair və naşir Eyvaz Borçalının adı ilə bağlı olmuşdur. Bununla belə, digər qələm sahibləri də rus şairinin poetik irsinə müraciət etməkdədirlər. Lermontovun 200 illiyi münasibətilə professor Nəsir Əhmədlinin onun poeziyasına müraciətini bu cəhətdən əlamətdar ədəbi hadisə kimi qiymətləndirmək olar. O, rus şairi poeziyasının, bütövlükdə rus şeirinin 26 incisinə müraciət edərək, onları böyük məhəbbət və ustalıqla azərbaycanca səsləndirir.

Təbii ki, Nəsir Əhmədlinin tərcümə üçün seçdiyi nümunələr dilimizə çevrilib. Hətta şeirlərdən bəziləri bir neçə dəfə tərcümə olunub. Özü də böyük sənətkarlar tərəfindən... Nəsir Əhmədlinin Lermontov poeziyasının ən parlaq, əsasən də avtobioqrafik səciyyə daşıyan nümunələrinə müraciəti mövzu ilə bağlı məndə müəyyən fikir assosiasiyası doğurdu.

Son illər bədii tərcümə və tərcümə sənəti ilə bağlı ciddi müzakirələr gedir. Bu müzakirələr müstəqillik şəraitində dilimizə əcnəbi dillərdən intensiv tərcümələrin həyata keçirildiyi və ən yeni Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrinin bir qisminin dünyanın müxtəlif guşələrində işıq üzü gördüyü bir şəraitdə aparılır. Buna təbii bir hal kimi baxmaq lazımdır. Nə yaxşı ki cəmiyyətimizin, dil, ədəbiyyat və mədəniyyətimizin bu tələbatı dövlətimiz tərəfindən adekvat qarşılır, yeni tərcümələr sifariş olunur, tərcümə müəlliflərinə yüksək qonorarlar ödənilir. Belə bir şəraitdə ədəbi mühitdə artıq rəqabət də yaranıb. Bədii tərcümə işinin epizodik xarakter daşdığı və əsasən fədakarların öhdəsinə buraxıldığı 90-cı illərdə bu işə tam başqa meyarlarla qiymət verildirdi. 150 cildlik möhtəşəm “Dünya ədəbiyyatı seriyası” tərcümə və nəşr layihəsi bu işə münasibətdə tam yeni bir yanaşmanı ortaya qoydu. Ən əsası isə tərcümə sənəti ilə məşğul olanların məsuliyyəti birə-beş artdı.

Göstərdiyim bu amil Nəsir Əhmədlinin Lermontovdan tərcümələrində də özünü büruzə verir. Nəsir Əhmədli orijinala realist münasibəti ilə seçilir. O, yuxarıda dediyimiz kimi, əsasən, Lermontovun avtobioqrafik şeirlərinə, şairi Şərq, Qafqaz və Azərbaycanla bağlayan poeziya incilərinə müraciət edir. Tərcümə üçün seçilən şeirlərin bir qismi də şairin hələ uşaqlıqdan öz tənhalığını və erkən ölümə məhkumluğunu anlayan poetik lövhələrdir. Nəsir Əhmədli gözəl təbiət təsvirləri fonunda bu hissləri əxz etdirən “Qafqaz”, “Yelkən”, “Buludlar” və s. kimi şeirləri çevirərkən xüsusi həssaslıq və ustalıq nümayiş etdirir. “Borodino” şeirinin tərcüməsinə yanaşmada da bir orijinallıq və novatorluq duyulur. Söhbət təkcə şeir vəznləri və qafiyələrinə adekvat forma axtarışından, məzmunun qorunmasından yox, həm də ritm, ruh, ifadə və deyim-duyum cəsarətinin vəhdətindən gedir:

- Necolub, əmican, zorsuz-filansız
Yanan Moskanı tutub fransız?
De, mən də bilim düzünü.
Axı döyüş olub! Deyirlər guya
Axan qızıl qanlar dönübmüş suya.
Havayı ha anmır bütün Rusiya
O Borodino gününü.

- Ay oğul, o dövrən özgə dövrəndi,
Hər cavan bir igid, bir pəhləvəndi,
Elə hünər sizdə hani?
Di gəl taleyimiz gülmədi, neynək,
Getdik dəstə-dəstə, qayıtdıq tək-tək.
Biz saydığımızı saysaydı fələk,
Verərdikmi Moskvanı?

Düzdür, ideal variant axtarışına həmişə yer var. Məs., biz “Havayı ha anmır bütün Rusiya / O Borodino gününü” sətirlərində səslənən “*havayı ha anmır*” sözlərini “*boş yerə anmır ki*” ifadəsi ilə əvəzləməyi təklif edərdik. Amma bu, tərcüməşünas yox, redaktor təklifidir. Bu yerdə biz dəyərli qələm sahibi, istedadlı və məhsuldar tərcüməçi Etimad Başkeçidin tərcümə sənəti ilə bağlı “Mütərcim” jurnalında (2012, № 1-2, s.66) çap olunmuş qeydlərini bir daha yada salırıq: “Çünki o (tərcüməçi – qeyd bizimkidir) yaxşı başa düşür – onu “haqq yoluna” gətirmək istəyən bütün məsləhətləri, cürbəcür elmi qənaətləri göz önünə tutmuş olsa, hamının yaxşı tanıdığı qırxayağın gününə düşəcək. O qırxayağın ki, bir dəfə ayaqlarını hansı ardıcılıqla atmaq barəsində düşünməyə başlayıb və nəticədə yeriməyi yadırğayıb.

Lermontovu tərcümə etmək, onun üsyankar və mistik ruhunu ikinci dildə canlandırmaq, şairin o zamanın nəbzi ilə döyünən, Rusiya həqiqətlərini qorxmadan və dəqiqliklə təs-

vir edən şeirlərindəki reallıqları ustalıqla əcnəbi oxucuya çatdırmaq mütərcimdən böyük məharət tələb edir. Lermontovun azərbaycanlı tərcüməçisi üçün bu reallıqları duymaq çətin olmasa da, biz problemi bədii tərcüməyə ən yeni yanaşmalarda görürük. Bədii tərcümə işinin bəzi ağzığöyçəklər tərəfindən az qala absurd bir şey kimi dəyərləndirildiyi bir vaxtda biz yenə də Nəsir Əhmədlinin orijinala realist münasibəti fikrimizin üzərinə dönmək istəyirik. Bəs bədii tərcüməyə realist münasibət nədir? Buna necə qiymət vermək olar? Cavabımız qısadır: orijinal mətnin reallıqlarını və realilərini qorumaq, tərcümədə onların tam mənasını və ya hərfən canlandırılmasına nail olmaq. Lazım gələrsə, bu reallıq və realiləri geniş şərhələrlə müşayiət etmək ki, oxucu orijinalın mətni ilə nəfəs ala bilsin. Tərcümənin dilində forma və ifadə axtarışı, fikrin təhrifsiz, səlis və rəvan şəkildə canlandırılması - bu isə artıq yaradıcı işin altına girmiş sənətkarın problemidir. Bütün bu cəhət və cəhdləri bu kitabda özünü mütərcim kimi təqdim edən Nəsir Əhmədlinin işində görə bilirik.

M.Y.Lermontovun Azərbaycan ədəbiyyatı qarşısında xidməti böyükdür. Məhz onun sayəsində məşhur məhəbbət dastanımız – “Aşıq Qərib” geniş rusdilli oxucu auditoriyasının malına çevrildi və ciddi tədqiqatlara cəlb olundu. 1837-ci ildə Tiflisdə azərbaycanlı tanışlarından dilimizi öyrənməyə başlayan, bunu “Aşıq Qərib” mətnini rus dilinə çevirə-çevirə edən rus şairinin poeziyasına Nəsir Əhmədlinin müraciəti yalnız alqış doğurur.

Telman Vəlixanlı,
filologiya elmləri doktoru, professor

ОТ ПЕРЕВОДЧИКА

В июле 1969 года, окончив 3-й курс факультета журналистики Бакинского государственного университета, я вместе со старшим братом, профессором Баширом Ахмедовым и его семьей поехал отдыхать в Кисловодск. У входа в городской парк стоял обелиск Михаила Юрьевича Лермонтова, на котором была начерчена следующая строфа из его юношеского стихотворения «Кавказ»:

Хотя я судьбой на заре моих дней,
О южные горы, отторгнут от вас,
Чтоб вечно их помнить, там надо быть раз:
Как сладкую песню отчизны моей,
Люблю я Кавказ.

С творчеством поэта я был знаком еще со средней школы. Особенно любил «Парус», но переводы этого и большинства других его стихотворений меня никак не удовлетворяли. Решил попробовать перевести вышеприведенную строфу на азербайджанский язык, сохранив длину строк, стиль и систему рифмовки оригинала (а, б, б, а, б). И получилось:

Cənub dağlarından düşdüm dərbədər
Təzəcə başlarkən ömrümün yazı.
Bir yol görən min yol xatırlar azı,
Yurdumun ən şirin nəğməsi qədər
Sevirəm Qafqazı.

И в последующие годы время от времени продолжал переводить стихотворения поэта. Ряд из них был опубликован в газетах «Бакы», «Мухалифет», журналах «Мутарджим» и «Улдуз». Вот и набралось 26 стихотворений, которые я решил издать в виде книги в честь 200-летия выдающегося поэта. В сборнике даны и оригиналы с тем, чтобы читатели могли судить об уровне перевода.

TƏRCÜMƏÇİDƏN

1969-cu ilin iyulunda Bakı Dövlət Universitetinin III kursunu bitirib qardaşım, professor Bəşir Əhmədov və onun ailəsi ilə birlikdə Kislovodskda istirahətə getmişdim. İlk olaraq diqqətimi Mixail Yuryeviç Lermontovun şəhər parkının girəcəyindəki obeliski və 16 yaşında yazmış olduğu “Qafqaz” şeirinin burada həkk olunmuş bir bəndi cəlb etdi:

Хотя я судьбой на заре моих дней,
О южные горы, отторгнут от вас,
Чтоб вечно их помнить, там надо быть раз:
Как сладкую песню отчизны моей,
Люблю я Кавказ.

Şairin yaradıcılığı ilə hələ orta məktəb illərindən tanış idim. “Yelkən” şeiri xüsusilə xoşuma gəlirdi, amma nə bu şeirin, nə də onun başqa şeirlərinin tərcüməsi ürəyimə yatmırdı. Qərara aldım ki, bu bəndi misraların uzunluğunu, müəllifin üslubunu və qafiyə sistemini (a, b, b, a, b) saxlamaqla dilimizə çevirim. Çevirdim, gördüm ki, babatdır:

Cənub dağlarından düşdüm dərbədər
Təzəcə başlarkən ömrümün yazı.
Bir yol görən min yol xatırlar azı,
Yurdumun ən şirin nəğməsi qədər
Sevirəm Qafqazı.

Sonrakı illərdə də zaman-zaman şairin şeirlərini dilimizə çevirməkdə davam etdim. Onların bir qismi “Bakı”

və “Müxalifət” qəzetlərində, sonralar isə “Mütərcim” və “Ulduz” jurnallarında dərc olundu. İndi baxıram ki, 26 şeirin tərcüməsi var. Onları bir kitabda toplayıb görkəmli şairin 200 illiyinə hədiyyə etmək qərarına gəldim. Şeirlərin orijinalını da verirəm ki, tərcümənin səviyyəsi barədə oxucuların mühakimə yürütmək imkanı olsun.

Стихотворения
Şeirlər

2 1. Кавказ

Хотя я судьбой на заре моих дней,
О южные горы, отторгнут от вас,
Чтоб вечно их помнить, там надо быть раз:
Как сладкую песню отчизны моей,
Люблю я Кавказ.

В младенческих летах я мать потерял.
Но мнилось, что в розовый вечера час
Та степь повторяла мне памятный глас.
За это люблю я вершины тех скал,
Люблю я Кавказ.

Я счастлив был с вами, ущелия гор,
Пять лет пронеслось: все тоскую по вас.
Там видел я пару божественных глаз;
И сердце лепечет, вспомя тот взор:
Люблю я Кавказ!..

1830

* Картина М.Ю.Лермонтова «Воспоминание о Кавказе», 1838 г.

1. Qafqaz

Cənub dağlarından düşdüm dərbədər
Təzəcə başlarkən ömrümün yazı.
Bir yol görən min yol xatırlar azı,
Yurdumun ən şirin nəğməsi qədər
Sevirəm Qafqazı.

Anasız qalsam da körpəliyimdən,
Çıxmadı yadımdan onun avazı, -
Çöllər çaldı mənə ana laylası,
Bununçün sevirəm zirvələri mən,
Sevirəm Qafqazı.

Sizinlə xoşbəxtdim, a dağlar, gerçək,
Beş ildir qalmışam sizə tamarzı,
İlahi baxışlı bir sərvinazı
hey yada saldıqca dillənir ürək:
"Sevirəm Qafqazı..."

2. НИЩИЙ

У врат обители святой
Стоял просящий подаюня.
Бедняк иссохший, чуть живой
От глада, жажды и страданья.

Куска лишь хлеба он просил,
И взор являл живую муку.
И кто-то камень положил
В его протянутую руку.

Так я молил твоей любви
С слезами горькими, с тоскою;
Как чувства лучшие мои
Обмануты навек тобою!

1830

2. DİLƏNÇİ

Monastr yanında durmuşdu tində
Yeməksiz, içməksiz quru bir bədən.
Bu müqəddəs yerdə, əzab içində
Sədəqə umurdu gəlib-gedəndən.

Bir parça çörəkçün gözündə kədər
Yazıq əl açırdı ona, gah buna.
Bir də gördüm, yoldan keçən bir nəfər
Yastı bir daş qoydu onun ovcuna.

Səndən sevgi umdum beləcə mən də,
Ağladım, yalvardım, “açdım ovcumu”.
“Daşla” əvəzlədin “çörəyi” sən də,
Ömürlük məhv etdin ən saf duyğumu.

3. “НЕТ, Я НЕ БАЙРОН...”

Нет, я не Байрон, я другой,
Еще неведомый избранник,
Как он, гонимый миром странник,
Но только с русскою душой.
Я раньше начал, кончу ране,
Мой ум немного совершит;
В душе моей, как в океане,
Надежд разбитых груз лежит.
Кто может, океан угрюмый,
Твои изведать тайны? Кто
Толпе мои расскажет думы?
Я - или бог - или никто!

1832

3. “YOX, BAYRON DEYİLƏM...”

Yox, Bayron deyiləm, ona oxşayan,
Hələ tanınmayan başqa fərdəm mən.
Olsam da onuntək cəlayi-vətən,
Təmiz rus qanıdır cismimdəki qan.
Mən tez alışmışam, çətin, çox yanam,
Sərvətim də azdır “ağıl cibimdə”.
Gəmiləri batmış bir okeanam,
Puç olmuş arzular yatır dibimdə.
Ey sirli xəyalım, ey lal okean,
Gizli düşüncənə kim olar hakim?!
Kim olar bu sirri xalqa çatdıran:
“Ya Allah olacam, ya da ki heç kim!”?

4. ПАРУС

Белеет парус одинокой
В тумане моря голубом!..
Что ищет он в стране далекой?
Что кинул он в краю родном?..

Играют волны — ветер свищет,
И мачта гнется и скрипит...
Увы, — он счастья не ищет
И не от счастья бежит!

Под ним струя светлей лазури,
Над ним луч солнца золотой...
А он, мятежный, просит бури,
Как будто в бурях есть покой!

1832

4. YELKƏN

Uzaqdan tənha bir yelkən ağarır
Dumanlı dənizdə, mavi sularda!..
Görən, qürbət eldə o nə axtarır?
Görən, nəyi qalıb doğma diyarda?..

Dalğalar güc alır dəli küləkdən,
Hərdən dorağacı sınır elə bil...
Səadət axtarmır, heyhat, o yelkən,
Qoyub gəldiyi də səadət deyil!

Başına al Günəş nurlar çiləyir,
Ayağı altında – lacivərd sular...
Üsyankar yelkənsə tufan diləyir,
Guya tufanlarda asudəlik var!

5. РУСАЛКА

1

Русалка плыла по реке голубой,
Озаряема полной луной;
И старалась она доплеснуть до луны
Серебристую пену волны.

2

И шумя и крутясь, колебала река
Отраженные в ней облака;
И пела русалка — и звук ее слов
Долетал до крутых берегов.

3

И пела русалка: «На дне у меня
Играет мерцание дня;
Там рыбок златые гуляют стада;
Там хрустальные есть города;

И там на подушке из ярких песков
Под тенью густых тростников
Спит витязь, добыча ревнивой волны,
Спит витязь чужой стороны.

Расчесывать кольца шелковых кудрей
Мы любим во мраке ночей,
И в чело и в уста мы в полуденный час
Целовали красавца не раз.

Но к страстным лобзаниям, не знаю зачем,
Остается он хладен и нем;
Он спит — и, склонившись на перси
ко мне,
Он не дышит, не шепчет во сне!...»

Так пела русалка над синей рекой,
Полна непонятной тоской;
И, шумно катясь, колебала река
Отраженные в ней облака.

1832; 1836

5. SU PƏRİSİ

1

Bir pəri üzürdü dumduru çayda,
Heyran-heyran baxırdı ay da.
Gümüşü köpüklər çatmaqçün aya
Baş alıb uçurdu səmaya.

2

Çay axır, ləpələr pıçıldaşırdı,
Suda buludlar oynaşırdı.
Pəri oxuyurdu – səs pərdə-pərdə
Eşidilirdi sahillərdə.

3

Pəri oxuyurdu: “Dibində çayın
Şöləsi var Günəşin, Ayın;
Orda üzür qızıl-qızıl balıqlar,
Orda büllurdan şəhərlər var.

4

Üstündə al-əlvan qum balışının,
Kölgəsində su qamışının
Uyuyur yadelli gənc br pəhləvan,
Qısqanc dalğaya olub qurban.

5

İpək tellərini gecə sübhədək
Darayırıq sıǵal çəkərək.
Gündüzlər alından, dodaqlarından
Hey öpürük biz zaman-zaman.

6

Şirin busələyə, bilmirəm, nədən
Məhəl qoymur o soyuq bədən.
Yatır əyilərək sinəmə sarı,
Tərpənməyir lal dodaqları...”

7

Oxuyurdu bu mahnını o dilbər,
Gözlərində sirli bir kədər;
Çay axır, ləpələr pıçıldaşırdı,
Suda buludlar oynaşırdı.

6. ЕВРЕЙСКАЯ МЕЛОДИЯ

(Из Байрона)

Душа моя мрачна. Скорей, певец, скорей!
Вот арфа золотая:
Пускай персты твои, промчавшиеся по ней,
Пробудят в струнах звуки рая.
И если не навек надежды рок унес,
Они в груди моей проснутся,
И если есть в очах застывших капля слез -
Они растают и прольются.

Пусть будет песнь твоя дика. Как мой венец,
Мне тягостны веселья звуки!
Я говорю тебе: я слез хочу, певец,
Иль разорвется грудь от муки.
Страданиями была упитана она,
Томилась долго и безмолвно;
И грозный час настал — теперь она полна,
Как кубок смерти, яда полный.

1836

6. YƏHUDİ TƏRANƏSİ

(*Bayrondan*)

Qanım yaman qaradır. Tez ol çal narın-narın,
Bu da sənə qızıl arfa, qadası.
İncə simlərin üstə gəzdikcə barmaqların
Gəlsin qulağıma cənnət sədası.
Hələ taleyim mənə qoymayıbsa başdaşı,
Ümidlərim oyanacaq, baxacaq.
Qalıbsa bəbəyimdə bircə damcı göz yaşı,
Yavaş-yavaş əriyəcək, axacaq.

Kədərli bir hava çal. Çöküb ömrümə axşam,
Şaqlıq təranələr istəmirəm mən.
İnan ki, bax indicə hönkürüb ağlamasam,
Sənəm partlayacaq qəmdən, qüssədən.
Söylə, dözməkmi olar bir bu qədər sitəmə?
Möhnətlərdən keçib ömrümün yolu.
Bu dəhşətli anımda ürək sığmır sinəmə,
Sanki bir badədir - zəhərlə dolu.

7. В АЛЬБОМ

(Из Байрона)

Как одинокая гробница
Вниманье путника зовет,
Так эта бледная страница
Пусть милый взор твой привлечет.

И если после многих лет
Прочтешь ты, как мечтал поэт,
И вспомнишь, как тебя любил он,
То думай, что его уж нет,
Что сердце здесь похоронил он.

1836

7. ALBOM YAZISI

(Bayrondan)

Yol üstə görünən tənha bir qəbir
inanmıram laqeyd qoya kimsəni.
Alboma yazdığım bu beşcə sətir
eləcə cəlb etsin, gülüm, qoy səni:
“Şairin arzusu budur dünyada,
Oxuyub bir zaman salasan yada, -
necə çox sevirdi o, sən mələyi,
İndi onun ömrü gedibdir bada,
burda dəfn olunub amma ürəyi”.

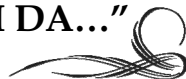
8. “РАССТАЛИСЬ МЫ...”

Расстались мы; но твой портрет
Я на груди моей храню:
Как бледный призрак лучших лет,
Он душу радует мою.

И, новым преданный страстям,
Я разлюбить его не мог:
Так храм оставленный — все храм,
Кумир поверженный — все бог!

1837

8. "SƏNDƏN AYRILSAM DA..."

Səndən ayrılısam da, şəklini hər an
sinəmin üstündə saxlayıram mən.
Hələ də ayrılı bilmirəm, inan,
sənli günlərimin cazibəsindən.

İndi mənə həmdəm özgə afətdir,
amma şəklin yenə əzizdir mənə:
Məbəd boş qalsa da, yenə məbəddir,
Büt unudulsa da, allahdır yenə!

9. УЗНИК

Отворите мне темницу,
Дайте мне сиянье дня,
Черноглазую девицу,
Черногривого коня.
Я красавицу младую
Прежде сладко поцелую,
На коня потом вскочу,
В степь, как ветер, улечу.

Но окно тюрьмы высоко,
Дверь тяжелая с замком;
Черноокая далеко,
В пышном тереме своем;
Добрый конь в зеленом поле
Без узды, один, по воле
Скачет, весел и игрив,
Хвост по ветру распустив.

Одинок я — нет отрады:
Стены голые кругом,
Тускло светит луч лампы
Умирающим огнем;
Только слышно: за дверями
Звучно-мерными шагами
Ходит в тишине ночной
Безответный часовой.

1837

9. MƏHBUS

Məhbəs açıla biləydi,
üzümə doğaydı səhər.
Qaragözlü yar gələydi,
bir də qarayalman kəhər.
Əvvəl yarın üz-gözündən
şirin-şirin öpəydim mən,
Sonra qalxıb at belinə,
dönəydim səhra yelinə.

Çıxılmazdır amma məhbəs,
ağır qapı, qara qıfıl.
Qaragözlümə ün yetməz,
yəqin yatır mışıl-mışıl.
Kəhər atım göy çəməndə
baş vermir indi kəməndə,
Azadlıqda cövlan edir,
küləkdən də iti gedir.

Tək-tənhayam, dar ayaqda
dörd divardır mənə yoldaş.
Həmdənim hisli çıraqlar da
öləziyir yavaş-yavaş.
Çöl qaranlıq, sakit gecə,
keşikçi də lal-dinməz
var-gəl edir narın-narın,
səsi gəlir addımların...

10. МОЛИТВА

Я, мать божья, ныне с молитвою
Пред твоим образом, ярким сиянием,
Не о спасении, не перед битвою,
Не с благодарностью иль покаянием.

Не за свою молю душу пустынную,
За душу странника в свете безродного;
Но я вручить хочу деву невинную
Теплой заступнице мира холодного.

Окружи счастьем душу достойную;
Дай ей спутников, полных внимания,
Молодость светлую, старость покойную,
Сердцу незлобному мир упования.

Срок ли приблизится часу прощальному
В утро ли шумное, в ночь ли безгласную
Ты восприяв пошли к ложу печальному
Лучшего ангела душу прекрасную.

1837

10. XAHİŞ

Bu gün, Məryəm ana, sənin yanına
nicat diləməyə gəlməmişəm mən.
Düşmən qabağına, qan meydanına
getmirəm ki məni hifz eləyəsən.

İndi məni bura gətirən, ana,
yanımda gördüyün bu tifil qızıdır;
Soyuq dünyamızda qorxuram dona,
Al isti qoynuna, sən onu qızıdır.

Ona səadət ver, çünki layiqdir,
Qoy mehriban olsun dostu, aşnası.
Gəncliyi şən keçsin, qocalığı – pir,
Saralıb-solmasın ümid dünyası.

Elə ki yetişdi ayrılıq dəmi,
Haqqın elçiləri durdu qəsdinə,
Al səhərmə olsun, zülmət gecəmi,
Ən gözəl mələyi göndər üstünə.

11. ВЕТКА ПАЛЕСТИНЫ

Скажи мне, ветка Палестины:
Где ты росла, где ты цвела?
Каких холмов, какой долины
Ты украшением была?

У вод ли чистых Иордана
Востока луч тебя ласкал,
Ночной ли ветер в горах Ливана
Тебя сердито колыхал?

Молитву ль тихую читали,
Иль пели песни старины,
Когда листы твои сплетали
Солима бедные сыны?

И пальма та жива ль поныне?
Все так же ль манит в летний зной
Она прохожего в пустыне
Широколиственной главой?

Или в разлуке безотрадной
Она увяла, как и ты,
И дольний прах ложится жадно
На пожелтевшие листы?..

Поведай: набожной рукою
Кто в этот край тебя занес?
Грустил он часто над тобою?
Хранишь ты след горючих слез?

Иль, божьей рати лучший воин,
Он был, с безоблачным челом,
Как ты, всегда небес достоин
Перед людьми и божеством?..

Заботой тайною хранима,
Перед иконой золотой
Стоишь ты, ветвь Ерусалима,
Святыни верный часовой!

Прозрачный сумрак, луч лампы,
Кивот и крест, символ святой...
Все полно мира и отрады
Вокруг тебя и над тобой.

1837

11. FƏLƏSTİN BUDAĞI

Fələstin budağı, de görüm mənə,
Sən harda böyüyüb çiçək açmısan?
Hansı dağ döşünə, hansı çəmənə
Yaraşıq olmusan, ətir saçmısan?

İordan sahilidir yoxsa vətənin?
Günəşdən almısan bəzəyi bəlkə?
Gecələr saçını yolubdur sən
Livan dağlarının küləyi bəlkə?

Səlimin zavallı oğul-uşağı
Yarpağından tacmı toxuyurdular?
Toxuya-toxuya başıaşağı
Duamı, mahnımı oxuyurdular?

O xurma ağacı, görən, dururmu?
Qızmar günəş altda, bürkülü gündə
Enli yarpağınnan çətir qururmu
Təntimiş yolçunun başı üstündə?

Bəlkə sinəsində ayrılıq dağı
O da sən kimi saralıb, solub?
Bəlkə vahələrin tozu, torpağı
Canına zəlitək daraşıb, dolub?..

De, Allahın hansı mömin bəndəsi
Gətiribdir səni bizim bu elə?
Çoxdumu onun da qəmi, qüssəsi,
Yaşlar dönürdümü gözündə selə?

Allahın yolunda o, axıradək
Xidmət elədimi haqq-ədalətə?
İnsanın, Tanrının gözündə səntək
O da layiqdimi ulu hörmətə?

Dayanıb arxanda xəyalsayağı
Müqəddəs İkona – o qızıl təsvir.
Sən bu qüdsiyyətə, ey Qüds budağı,
Sadiq keşikçisən - əmrə müntəzir.

Çırağın şöləsi, həzin qaranlıq,
Burda müqəddəsdir bütün əşyalar...
Yerdə də, göydə də əmin-amanlıq,
Burda bir təskinlik, bir təsəlli var.

12. “СПЕША НА СЕВЕР”

Спеша на север из далека,
Из теплых и чужих сторон,
Тебе, Казбек, о страж востока,
Принес я, странник, свой поклон.

Чалмою белою от века
Твой лоб наморщенный увит,
И гордый ропот человека
Твой гордый мир не возмутит.

Но сердца тихого моление
Да отнесут твои скалы
В надзвездный край, в твое владенье,
К престолу вечному Аллы.

* Картина М.Ю.Лермонтова «Кавказ». Башня близ Казбека.

Молю, да снидет день прохладный
На знойный дол и пыльный путь,
Чтоб мне в пустыне безотрадной
На камне в полдень отдохнуть.

Молю, чтоб буря не застала,
Гремя в наряде боевом,
В ущелье мрачного Дарьяла
Меня с измученным конем.

Но есть еще одно желанье!
Боюсь сказать! — душа дрожит!
Что, если я со дня изгнания
Совсем на родине забыт!

Найду ль там прежние объятья?
Старинный встречу ли привет?
Узнают ли друзья и братья
Страдальца, после многих лет?

Или среди могил холодных
Я наступлю на прах родной
Тех добрых, пылких, благородных,
Деливших молодость со мной?

О, если так! своей метелью,
Казбек, засыпь меня скорей
И прах бездомный по ущелью
Без сожаления развей.

1837

ƏSİ..."

Gizlədib alınının qırıqlarını
Qoyduğun ağ çalma – illərin qarı.
Əyə bilməz sənin şah vüqarını
İnsan övladının giley-güzarı.

Yanaşı dayanıb ulduzlar ilə
Göylərə baş çəkən şiş qayaların.
Haqqın dərgahına yetirə bilə
Mənim bu arzumu kaş qayaların:
“Hava sərin keçsin bircə gün barı,
Yoxsa bu istidə yol getmək olmaz.
Günəşin mənzili olanda yarı
Oturub daş üstə dincəlim bir az”.

Qorxuram dönməyə öz dediyindən,
Yorğun atıma da verməyə aman.
Keçəndə Daryalın dar gədiyindən
Qəfildən yolumu bağlaya tufan.

Başımda bir fikir gəzir sərsəri,
Deməyə qorxuram! Əsir bədənim!
Qorxuram, gəldiyim o gündən bəri
Tam unutmuş ola məni Vətənim!

Gör neçə qış keçib, neçə yay, bahar,
Birdən basmaz məni bağrına heç kəs.
Birdən tanımazlar qohum-qardaşlar,
Birdən eşitmərəm mehriban bir səs.

Ya da məzarların içində birdən
Doğma başdaşları dəyər gözümə.
Nəm torpaq altından, soyuq qəbirdən
Əziz adamlarım baxar üzümə.

Kazbek, belədirsə, qar tök doyunca,
Çürüt cəsədimi, çağır yelini.
Yazığın gəlməsin, dərə boyunca
Mən qərrib yolçunun sovur külünü.

13. “КОГДА ВОЛНУЕТСЯ ЖЕЛТЕЮЩАЯ НИВА...”

Когда волнуется желтеющая нива,
И свежий лес шумит при звуке ветерка,
И прячется в саду малиновая слива
Под тенью сладостной зеленого листка;

Когда, росой обрызганный душистой,
Румяным вечером иль утра в час златой,
Из-под куста мне ландыш серебристый
Приветливо кивает головой;

Когда студеный ключ играет по оврагу
И, погружая мысль в какой-то смутный сон,
Лепечет мне таинственную сагу
Про мирный край, откуда мчится он, —

Тогда смиряется души моей тревога,
Тогда расходятся морщины на челе, —
И счастье я могу постигнуть на земле,
И в небесах я вижу бога...

1837

13. "ELƏ Kİ SÜTÜL ZƏMİ DƏNİZTƏK DALĞALANIR..."

Elə ki sütün zəmi dəniztək dalğalanır,
Elə ki körpə meşə oyanır meh səsinə,
Elə ki al gavalı bağçada daldalanır
Yaşıl yarpağın sərin, mehriban kölgəsinə;

Elə ki qızıl Günəş qürub çağı, dan üzü
Çəhrayı tellərini çəmənə, çölə yayır,
Bəyaz inciçiçəyi şehlərdən inci düzüb
Məni ki başı ilə xəfifcə salamlayır;

Elə ki o buz bulaq süzülərək şırhaşır
Küllü-ixtiyarımı çəkib alır əlimdən,
Mənə ki şirin-şirin xatirələr danışır
Qoyub gəldiyi sakit, əfsanəvi aləmdən, -

Dərhal vidalaşıram canımdakı ağırla,
Bircə anda yox olur alnımın qırıqları, -
Sanki yağır üstümə səadət yağışları,
Görüşürəm göylərdəki Tanrıyla...

14. БОРОДИНО

— Скажи-ка, дядя, ведь не даром
Москва, спаленная пожаром,
Французу отдана?
Ведь были ж схватки боевые,
Да, говорят, еще какие!
Недаром помнит вся Россия
Про день Бородина!

— Да, были люди в наше время,
Не то, что нынешнее племя:
Богатыри — не вы!
Плохая им досталась доля:
Немногие вернулись с поля...
Не будь на то господня воля,
Не отдали б Москвы!

Мы долго молча отступали,
Досадно было, боя ждали,
Ворчали старики:
«Что ж мы? на зимние квартиры?

Не смеют, что ли, командиры
Чужие изорвать мундиры
О русские штыки?»

И вот нашли большое поле:
Есть разгуляться где на воле!
Построили редут.
У наших ушки на макушке!
Чуть утро осветило пушки
И леса синие верхушки —
Французы тут как тут.

Забил заряд я в пушку туго
И думал: угощу я друга!
Постой-ка, брат мусью!
Что тут хитрить, пожалуй к бою;
Уж мы пойдем ломить стеною,
Уж постоим мы головою
За родину свою!

Два дня мы были в перестрелке,
Что толку в этакой безделке?
Мы ждали третий день.
Повсюду стали слышны речи:
«Пора добратся до картечи!»
И вот на поле грозной сечи
Ночная пала тень.

Прилег вздремнуть я у лафета,
И слышно было до рассвета,
Как ликовал француз.

Но тих был наш бивак открытый:
Кто кивер чистил весь избитый,
Кто штык точил, ворча сердито,
Кусая длинный ус.

И только небо засветилось,
Все шумно вдруг зашевелилось,
Сверкнул за строем строй.
Полковник наш рожден был хватом:
Слуга царю, отец солдатам...
Да, жаль его: сражен булатом,
Он спит в земле сырой.

И молвил он, сверкнув очами:
«Ребята! не Москва ль за нами?
Умремте ж под Москвой,
Как наши братья умирали!»
И умереть мы обещали,
И клятву верности сдержали
Мы в Бородинский бой.

Ну ж был денек! Сквозь дым летучий
Французы двинулись, как тучи,
И всё на наш редут.
Уланы с пестрыми значками,
Драгуны с конскими хвостами,
Все промелькнули перед нами,
Все побывали тут.

Вам не видать таких сражений!..
Носились знамена, как тени,
В дыму огонь блестел,

Звучал булат, картечь визжала,
Рука бойцов колоть устала,
И ядрам пролетать мешала
Гора кровавых тел.

Изведал враг в тот день немало,
Что значит русский бой удалый,
Наш рукопашный бой!..
Земля тряслась — как наши груди;
Смешались в кучу кони, люди,
И залпы тысячи орудий
Слились в протяжный вой...

Вот смерклось. Были все готовы
Заутра бой затеять новый
И до конца стоять...
Вот затрещали барабаны —
И отступили бусурманы.
Тогда считать мы стали раны,
Товарищей считать.

Да, были люди в наше время,
Могучее, лихое племя:
Богатыри — не вы.
Плохая им досталась доля;
Немногие вернулись с поля.
Когда б на то не божья воля,
Не отдали б Москвы!

1837

14. BORODİNO

– Necolub, əmican, zorsuz-filansız
Yanan Moskvanı tutub fransız?
De, mən də bilim düzünü.
Axı döyüş olub! Deyirlər guya
Axan qızıl qanlar dönübmüş suya.
Havayı ha anmır bütün Rusiya
O Borodino gününü.

– Ay oğul, o dövran özgə dövrəndi,
Hər cavan bir igid, bir pəhləvəndi,
Elə hünər sizdə hanı?
Di gəl taleyimiz gülmədi, neynək,
Getdik dəstə-dəstə, qayıtdıq tək-tək.
Biz saydığımızı saysaydı fələk,
Verərdikmi Moskvanı?

Davasız-şavasız yerihayeri
Neçə gün lal-dinməz çəkildik geri.
Deyinirdik xıslın-xıslın:
“Buraya gəzməyə gəlmişik, nədir?
Ağzına su alıb bizim komandır,
Nə üçün düşmənin geydiyi mundir
Süngümüzə sancılmasın?”

Axır gəlib çıxdıq gen bir oylağa,
Gördük yaxşı yerdir əl-qol aşmağa, -
Əlüstü istehkam qurduq.

Yatmadıq gecəni, dözdük bir təhər,
Söküldü dan yeri, yetişdi səhər,
Aydın seçiləndə toplar, meşələr
Düşmənlə üz-üzə durduq.

Mərmiynən doldurub qurdum topumu,
Dedim, qonaq edim əziz dostumu!
Dayan, musyu qardaşımız!
Hücum, dostlar, hücum! Nə lazım fitnə?
Ölmək ölməkdirsə, xırıldamaq nə?
Ana yurdumuzun səadətinə
Qurban olsun qoy başımız!

İki gün atışdıq taraqhataraq,
Bunun da faydası olmadı ancaq,
Gözlədik üçüncü günü.
Hər yandan eyni səs gətirdi külək:
“Bir təhər karteçə* yetişək gərək!”
Bu dəm şər qarışdı, qara bir örpək
Tutdu meydanın üstünü.

Topumun yanında yatmaq istədim,
Sübhəcən gözümü yuma bilmədim, -
Deyib-gülürdü fransız.
Biz tərəfdə sakit əsirdi “külək”,
Biri dəbilqəni silirdi bərk-bərk,
Biri süngüsünü itiləyərək
Donquldanırdı aramsız.

* *Karteç – qırma ilə doldurulmuş top mərmisi. Burada həmin mərmilərin saxlanıldığı yer nəzərdə tutulur – Tərc.*

Elə ki göy üzü çaldı narınca,
Sıralar düzüldü sıra dalınca,
Dilə gəlib hər yan dindi.
Bizə bir polkovnik olmuşdu əta,
Çara ximətçiydi, əsgərə - ata...
Vurdular, göz yumdu yazıq həyata,
Nəm torpaqda yatır indi.

O bizə üz tutdu qəlbində qürur:
“Uşaqlar, arxada Moskva durur,
Bir şərəfdir burda ölmək,
Necə ki ölüblər sələflərimiz!”
Ölməyə söz verdik vicdanı təmiz
və Borodinoda andımıza biz
Sadıq qaldıq axıradək.

Elə döyüş oldu o gün amansız,
Qara bulud kimi cumdu fransız,
Göy büründü tüstümüzə.
Nişanı parlayan ulandır* bunlar,
Bu da at quyruğu taxmış dranqunlar†,
Bir göz qırpımında “qarğa, quzğunlar”
Töküldülər üstümüzə.

O cür döyüş olmaz indiki vaxtlar!..
Kölgətək ötürdü bir-bir bayraqlar,
Od yağırdı göydən yerə.

* Ulanlar – yüngül silahlanmış süvarilər. Onların xüsusi nişanları olarmış – Tərc.

† Dranqunlar – at belində və piyada döyüşən xüsusi qoşun növü. Papaqlarında at quyruğına bənzəyən saçaq olarmış – Tərc.

Qılınclar toqquşub, toplar dinirdi,
Süngülər, qundaqlar qalxıb-enirdi,
Mərmilər yol tapıb keçə bilmirdi,
İlişirdi cəsədlərə.

O gün düşmən bizi tanıdı yaxşı,
Gördü vuruşmaqda deyilik naşı.
Kim vuruşar biz ruslartək?..
Yer-göy titrəyirdi bağrında çatlar,
Vermişdi baş-başa adamlar, atlar,
Birdən dilə gəlib minlərcə toplar
Ulaşırdı quduzlartək...

Yenə axşam düşdü. Buydu fikrimiz,
Sabahkı döyüşə hazırlaşaq biz,
Nail olaq qələbəyə...
Elə bu vaxt dindi neçə baraban,
Gördük, o yağılar çıxır aradan...
Saydıq kimlər gedib bizim sıradan,
Kimlər qalıb gələcəyə.

Ay oğul, o günlər baş alıb getdi,
Bizim vaxtımızda hamı igiddi, -
Elələri indi hanı?
Di gəl taleyimiz gülmədi, neynək,
Getdik dəstə-dəstə, qayıtdıq tək-tək.
Əzəldən bizimlə olsaydı fələk,
Verərdikmi Moskvanı?

15. СОСЕД

Кто б ни был ты, печальный мой сосед,
Люблю тебя, как друга юных лет,
Тебя, товарищ мой случайный,
Хотя судьбы коварною игрой
Навеки мы разлучены с тобой
Стеной теперь — а после тайной.

Когда зари румяный полусвет
В окно тюрьмы прощальный свой привет
Мне, умирая, посылает
И, опершись на звучное ружье,
Наш часовой, про старое жите
Мечтая, стоя засыпает, —

Тогда, чело склонив к сырой стене,
Я слушаю — и в мрачной тишине
Твои напевы раздаются.

О чем они — не знаю; но тоской
Исполнены, и звуки чередой,
Как слезы, тихо льются, льются...

И лучших лет надежды и любовь —
В груди моей все оживает вновь,
И мысли далеко несутся;
И полон ум желаний и страстей,
И кровь кипит — и слезы из очей,
Как звуки, друг за другом льются.

1837

15. QONŞU

Kimsən, qəmli qonşum, nəyimə gərək?!
Mən səni sevirəm gənclik dostumtək.
İndi təsadüfdən yolumuz birdir.
Talenin hökmüylə əbədi yadıq,
Bizi görüşməyə qoymayan varlıq
İndi bir divardır, sonrası – sirdir...

Zülmət can verəndə, söküləndə dan,
Qaranlıq məhbəsin dar bacasından
Son ulduzlar mənə vida deyəndə,
Olub keçənləri varaqlayaraq,
Özünü tufəngə dayaqlayaraq
Qoca gözətçimiz mürgüləyəndə
Alnımı söykəyib bu nəm divara
Qulaq kəsilirəm lal sükutlara –
Nəğmələrin sıralanır, düzülür.
Dili anlamıram, amma bilirəm,
O zümzümələrdən kədər, qüssə, qəm
Göz yaşıtək hey süzülür, süzülür...

Gözəl illərimdən qalan diləyim
Oyanır sinəmdə, coşur ürəyim,
Xəyallarım mehvərindən üzülür.
Qəlbim ehtirasla, arzuyla dolur,
Qanım cuşə gəlir, dözülməz olur,
Göz yaşlarım zümzüməntək süzülür.

16. КАЗАЧЬЯ КОЛЫБЕЛЬНАЯ ПЕСНЯ

Спи, младенец мой прекрасный,
Баюшки-баю.
Тихо смотрит месяц ясный
В колыбель твою.
Стану сказывать я сказки,
Песенку спою;
Ты ж дремли, закрывши глазки,
Баюшки-баю.

По камням струится Терек,
Плещет мутный вал;
Злой чечен ползет на берег,
Точит свой кинжал;
Но отец твой старый воин,
Закален в бою:
Спи, малютка, будь спокоен,
Баюшки-баю.

Сам узнаешь, будет время,
Бранное житье;
Смело вденешь ногу в стремя

И возьмешь ружье.
Я седельце боевое
Шелком разошью...
Спи, дитя мое родное,
Баюшки-баю.

Богатырь ты будешь с виду
И казак душой.
Провожать тебя я выйду —
Ты махнешь рукой...
Сколько горьких слез украдкой
Я в ту ночь пролью!..
Спи, мой ангел, тихо, сладко,
Баюшки-баю.

Стану я тоской томиться,
Безутешно ждать;
Стану целый день молиться,
По ночам гадать;
Стану думать, что скучаешь
Ты в чужом краю...
Спи ж, пока забот не знаешь,
Баюшки-баю.

Дам тебе я на дорогу
Образок святой:
Ты его, моляся богу,
Ставь перед собой;
Да, готовясь в бой опасный,
Помни мать свою...
Спи, младенец мой прекрасный,
Баюшки-баю.

1838

16. KAZAK ANANIN LAYLASI

Gözəl, balam, yuxuya dal,
gözünə qurban.
Göydən sənə baxır hilal
lap heyran-heyran.
Yat, sənə şirin nağıllar
danışsın anan;
Uyu, körpəm, xumar-xumar,
gözünə qurban.

Terek axır, suyu sarı,
sakit ol, dincəl,
Çeçen gəlir bizə sarı
əlində xəncər;
Əsgər atan keşiyində
dayanıb hər an,
Rahatca yat beşiyində,
gözünə qurban.

Boy atarsan yata-yata,
olarsan nəhəng;
Sıçrayarsan köhlən ata
əlində tufəng.
Tikərəm atına yəhər
zərdən, xaradan...
Tez yat ki, açılısın səhər,
gözünə qurban.

Boy-buxundan pəhləvan ol,
ürəkdən – kazak,
Mən diləyim uğurlu yol
sənə baxaraq...

Oğrun-oğrun tökəcəm yaş
sən gedən zaman...
Hələlik qoy yastığa baş,
gözünə qurban.

Qəlbimi qəmlə sıxacam,
çəkəcəm bəla;
Gündüz Allaha baxacam,
gecələr – fala;
Düşünəcəm: “Yad eldə sən
çox darıxırsan...”
Yat nə qədər ki körpəsən,
gözünə qurban.

Verəcəyəm sən gedəndə
kiçik ikona;
Allaha dua edəndə
baxasan ona;
Hər döyüşdə yada sal –
gözləyir anan...
Gözəl balam, yuxuya dal,
gözünə qurban.

17. ДУМА

Печально я гляжу на наше поколение!
Его грядущее — иль пусто, иль темно,
Меж тем, под бременем познания и сомненья,
В бездействии состарится оно.
Богаты мы, едва из колыбели,
Ошибками отцов и поздним их умом,
И жизнь уж нас томит, как ровный путь без цели,
Как пир на празднике чужом.
К добру и злу постыдно равнодушны,
В начале поприща мы вянем без борьбы;
Перед опасностью позорно малодушны
И перед властью — презренные рабы.
Так тощий плод, до времени созрелый,
Ни вкуса нашего не радуя, ни глаз,
Висит между цветов, пришлец осиротелый,
И час их красоты — его паденья час!

Мы иссушили ум наукою бесплодной,
Тая завистливо от ближних и друзей
Надежды лучшие и голос благородный
Неверием осмеянных страстей.

Едва касались мы до чаши наслажденья,
Но юных сил мы тем не сберегли;
Из каждой радости, бояся пресыщенья,
Мы лучший сок навеки извлекли.
Мечты поэзии, создания искусства
Восторгом сладостным наш ум не шевелят;
Мы жадно бережем в груди остаток чувства —
Зарытый скупостью и бесполезный клад.

И ненавидим мы, и любим мы случайно,
Ничем не жертвуя ни злобе, ни любви,
И царствует в душе какой-то холод тайный,
Когда огонь кипит в крови.
И предков скучны нам роскошные забавы,
Их добросовестный, ребяческий разврат;
И к гробу мы спешим без счастья и без славы,
Глядя насмешливо назад.
Толпой угрюмою и скоро позабытой
Над миром мы пройдем без шума и следа,
Не бросивши векам ни мысли плодovитой,
Ни гением начатого труда.
И прах наш, с строгостью судьи и гражданина,
Потомок оскорбит презрительным стихом,
Насмешкой горькою обманутого сына
Над промотавшимся отцом.

1838

17. DÜŞÜNCƏ

Baxıram biz gənclərə, kədər məni bürüyür,
Keçir zülmət içində mənasız günlərimiz.
Ömrümüz ətalətdə, şübhələrdə çürüyür,
Beləcə qocalıb gedəcəyik biz.

Dünyaya gələli bizim mükafat
Babaların səhvidir, ataların son ağı.
Məqsədsiz, hamar yoltək sıxır bizi bu həyat,
Talenin önündə - qolumuz bağlı.

Xeyirə də, şərə də biganəyik yamanca,
Döyüş meydanlarında alışmamış sönürük.
Yarpaqtək əsirik bir təhlükə duyunca,
Qoluzorlu görəndə mənfur qula dönürük.

Vaxtsız dəymiş meyvəyik, asılmışıq budaqdan,
Nə şirin dadımız var, nə də xoş görkəməmiz.
Hər yanıımız çiçəkdir, baxan görür uzaqdan,
Meyvələr yetişəndə çürüyüb gedirik biz.

Ən gözəl arzumuzu, ən nəcib sözümüzü
Açıb deyə bilmədik yaxın dostə, sirdəşə.
Faydasız elmlərlə biz yorduq özümüzü,
Dedik, toxunmasın oxumuz daşə.

Əlimiz yetər-yetməz nəşələr badəsində
Sonacan sərf etdik var gücümüzü.
Hər sevincin ehmalca qonaraq zirvəsinə
Bəs deyincə tutduq öz yükümüzü.

Nə şeir arzusu var, nə söz yangısı bizdə,
Sənət üçün titrəmir qəlbimizin şah simi.
Olub-qopan duyğumuz pas atır sinəmizdə,
Yer altında çürüyən gizli dəfinə kimi.

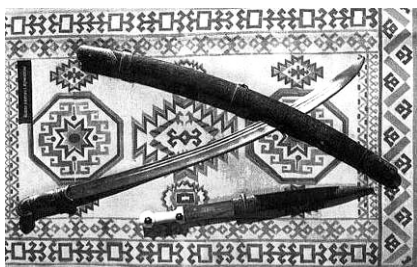
Kinimiz də saxtadır, istəyimiz də saxta,
Nə kinə, nə sevgiyə yox bizim qurbanımız.
Gizli-gizli dondurur qəlbimizi bir şaxta,
Od kimi qaynardır amma qanımız.

Nə çılğın əyləncəsi əhlikef ulumuzun,
Nə loru əcdadımız indi xoş gəlir bizə.
Özümüzün əlimiz ətəyimizdən uzun,
Yenə xor baxırıq keçmişimizə.

Öldükmü, salmayacaq bizləri heç kəs yada,
Bu fani ömrümüzdən qalmayacaq bir əsər.
Nə bir dəyərli fikir qoyacağıq dünyada,
Nə də qəlboxşayan dahi bir əsər.

Övladımız – bu yurdun sahibi, vətəndaşı
Bizə yas saxlayacaq qəlbində söylə-söylə.
Məzarımız üstə hey tökəcək göz yaşı:
“Ömrünü puç etmiş atam, vay”, - deyə.

18. ПОЭТ

Отделкой золотой блистает мой кинжал;
Клинок надежный, без порока;
Булат его хранит таинственный закал —
Наследье бранного востока.

Наезднику в горах служил он много лет,
Не зная платы за услугу;
Не по одной груди провел он страшный след
И не одну прорвал кольчугу.

Забавы он делил послушнее раба,
Звенел в ответ речам обидным.
В те дни была б ему богатая резьба
Нарядом чуждым и постыдным.

Он взят за Терекот отважным казаком
На хладном трупке господина,
И долго он лежал заброшенный потом
В походной лавке армянина.

Теперь родных ножен, избитых на войне,
Лишен героя спутник бедный,

Игрушкой золотой он блещет на стене —
Увы, бесславный и безвредный!

Никто привычною, заботливой рукой
Его не чистит, не ласкает,
И надписи его, молясь перед зарей,
Никто с усердьем не читает...

—
В наш век изнеженный не так ли ты, поэт,
Свое утратил назначенье,
На злато променяв ту власть, которой свет
Внимал в немом благоговенье?

Бывало, мерный звук твоих могучих слов
Воспламенял бойца для битвы,
Он нужен был толпе, как чаша для пиров,
Как фимиам в часы молитвы.

Твой стих, как божий дух, носился над толпой
И, отзыв мыслей благородных.
Звучал, как колокол на башне вечевой
Во дни торжеств и бед народных.

Но скучен нам простой и гордый твой язык,
Нас тешат блёстки и обманы;
Как ветхая краса, наш ветхий мир привык
Морщины прятать под румяны ...

Проснешься ль ты опять, осмеянный пророк!
Иль никогда, на голос мщенья,
Из золотых ножон не вырвешь свой клинок,
Покрытый ржавчиной презренья? ...

1838

18. ŞAİR

Parlayır xəncərimin qızılı haşiyəsi,
Onun görkəminə vurulmuşam mən.
Sirli Şərq poladından çəkilibdir tiyəsi,
Mahir bir ustanın çıxıb əlindən.

Dağlarda bəzək olub yəhərlərin qaşına,
Heç kimdən heç zaman bir haqq almayıb.
Neçə il sancılıbdır ürəklərin başına,
Ona tab gətirən zireh olmayıb.

Məzə məclislərində tez-tez çıxıb qınından
Sərhəd qoymayanda biri sözünə.
Ona zəngin naxışlar vurulsaydı o zaman,
Bir təhqir sanardı bunu özünə.

Qorxubilməz bir kazak Terekin o yanında
Soyumuş meyitdən siyirib onu.
Sonra bir erməninin araba-dükənində
Atılıb qalıbmış illər uzununu.

Nə qədər qın dəyişib qanlı vuruşmalarda,
İndi lüt qalıbdır nə vaxtdan bəri.
Qızıl bir oyuncaqtək parıldayır divarda –
Nə şan-şöhrəti var, nə də zərəri.

Yoxdur qeydinə qalan, sevilmək vaxtı gedib,
Nə isti əl görür, nə isti nəfəs.
Üstündəki yazını dan üzü dua edib
Daha min həvəslə oxumur heç kəs.

Bu zərif zəmanədə o xəncər kimi sən də
Tez itirdin, şair, öz hörmətini.
İşıq dolu, nur dolu bir aləmə düşəndə
Qızıla dəyişdin səadətini.

Vətən övladı bir vaxt ölərdi döyüşlərdə
Şairin sözünü içib su kimi.
Söz xalqa lazım idi yaxşı-yaman işlərdə
Tanrıya tapınmaq arzusu kimi.

Haqdan gəlmiş kəlamın sehirli ahəngitək
Hamı inanardı o zaman şərə.
Qüllələrdə çalınan güclü toplum zəngitək
Səslərdi elləri xeyirə, şərə.

O sadə, məğrur sözün solub xəzəllər kimi,
İndi yox aramız düz danışanla;
Bizim saxta dünya da saxta gözəllər kimi
Gizlədir eybini ənlilik-kirşanla...

Varmı oyanmaq fikrin, gözdən düşmüş
peyğəmbər?
Dinirmi qəlbində intiqam səsi?
Çıxacaq mı qınından o pas bağlamış xəncər?
Yoxsa çürüyəcək polad tiyəsi?..

19. НЕ ВЕРЬ СЕБЕ

Не верь, не верь себе, мечтатель молодой,
Как язвы, бойся вдохновенья...
Оно – тяжелый бред души твоей больной
Иль пленной мысли раздраженье.
В нем признака небес напрасно не ищи:
То кровь кипит, то сил избыток!
Скорее жизнь свою в заботах истощи,
Разлей отравленный напиток!

Случится ли тебе в заветный, чудный миг
Открыть в душе давно безмолвной
Еще неведомый и девственный родник,
Простых и сладких звуков полный, -
Не вслушивайся в них, не предавайся им,
Набрось на них покров забвенья:
Стихом размеренным и словом ледяным
Не передашь ты их значенья.

Закрадется ли печаль в тайник души твоей,
Зайдет ли страсть с грозой и выюгой, -
Не выходи тогда на шумный пир людей
С своею бешеной подругой;
Не унижай себя. Стыдися торговать
То гневом, то тоской послушной,
И гной душевных ран надменно выставлять
На диво черни простодушной.

Какое дело нам, страдал ты или нет?
На что нам знать твои волнения,
Надежды глупые первоначальных лет,
Рассудка злые сожаленья?
Взгляни: перед тобой играючи идет
Толпа дорогою привычной;
На лицах праздничных чуть виден след забот,
Слезы не встретишь неприличной.

А между тем из них едва ли есть один,
Тяжелой пыткой не измятый,
До преждевременных добравшийся морщин
Без преступления иль утраты!..
Поверь: для них смешон твой плач и твой укор,
С своим напевом заученным,
Как разрумяненный трагический актер,
Махающий мечом картонным...

1839

19. GÜVƏNMƏ ÖZÜNƏ

Güvənmə özünə, xəyal körpəsi,
“İlham” dedikləri can azarıdır...
O ya xəstə ruhun sərsəmləməsi,
Ya da kölə fikrin qıcıqlarıdır.
Axtarma ilhamda xoş səma günü,
Gah qanın qaynayır, gah artır qüvvən!
Qayğılar yolunda xərcə ömrünü,
Dağıt zəhərdolu o badəni sən!

Lal-dinməz qəlbində uludan ulu,
Könlünü oxşayan füsunkar bir an
Şirin zümzüməynən, nəğməynən dolu
Dupduru, bakirə bir bulaq tapsan, -
O lətif səslərdən özünü gözlə,
Sərsəm xəyalların xətt çək üstündən:
Nizamlı şeirlə, buz kimi sözlə
Onların məğzini aç bilməzsən.

Bir gün düşər olsan qəm dəryasına,
Yaxud ehtirasın coşub-çağlasa,
Çıxma bu durumda el arasına,
Nə ehtirasa uy, nə də ki yasa;
Alçaltma özünü. Dayan fərağat,
Mətəha dönməsin nə kin, nə qüssə.
Heyrətlənsin deyə qara camaat,
Qəlb yaralarını çıxartma üzə.

Yaxşısan, yamansan, bundan bizə nə?
Nəyimizə görə sən təşvişin?
Erkən ümidlərin düşüb izinə
Ellərdən mərhəmət ummaqdır işin.
Yaxşıca seyr elə o gedənləri,
Həminin öz yolu öz qabağında.
Olsa da hərənin min dərdi-səri,
Gör ağlayan varmı göz qabağında.

Onların içində dərdi olmayan,
Alnı qırışmayan hələ cavankən,
Ağır işgəncəyə məruz qalmayan
Tək bircə nəfər də tapa bilməzsən!..
Sənin tökdüyün yaş, dediyin ağrı
Kütlədə istehza doğurur, inan.
Faciə oynayan aktyorsayağı
Taxta qılinc ilə əl-qol atırsan...

20. МОЛИТВА

В минуту жизни трудную
Теснится ль в сердце грусть;
Одну молитву чудную
Твержу я наизусть.

Есть сила благодатная
В созвучье слов живых,
И дышит непонятная,
Святая прелесть и них.

С души как бремя скатится
Сомненье далеко —
И верится. И плачется,
И так легко, легко...

1839

20. DUA

Ömrümün çətin anı
Darıxanda kədərdən;
Ecazkar bir duanı
Oxuyuram əzbərdən.

O sözlərin ahəngi
Qüvvət verir qoluma.
Müqəddəs söz çələngi
İşıq saçır yoluma.

Şübhələr ağır yüktək
Yox olur bircə anda.
Ruhən dincəlir ürək
İnanıb ağlayanda.

21. ТУЧИ

Тучки небесные, вечные странники!
Степью лазурною, цепью жемчужною
Мчитесь вы, будто, как я же, изгнанники,
С милого севера в сторону южную.

Кто же вас гонит: судьбы ль решение?
Зависть ли тайная? Злоба ль открытая?
Или на вас тяготит преступление?
Или друзей клевета ядовитая?

Нет, вам наскучили нивы бесплодные...
Чужды вам страсти и чужды страдания;
Вечно холодные, вечно свободные,
Нет у вас родины, нет вам изгнания.

1840

21. BULUDLAR

Mavi çöllər üstə, səyyah buludlar!
Sapa düzülmüsüz incitək səf-səf.
Elə bil sizi də sürgün edən var,
Gedirsiz mənimlə cənuba tərəf.

Hökmü-taledirmi sizləri qovan?
Qibtə, ya kin düşüb qismətinizə?
Cinayət etmisiz, bəlkə, bir zaman?
Bəlkə, dostlarınız şər atıb sizə?

Yox, dəmyə çöllərə verirsiz həyat...
Hərslilik, iztirab yaddır sizlərə;
Həmişə soyuqsuz, həmişə azad,
Sürgün aid deyil vətənsizlərə.

22. ИЗ ГЕТЕ

Горные вершины
Спят во тьме ночной;
Тихие долины
Полны свежей мглой;
Не пылит дорога,
Не дрожат листы...
Подожди немного,
Отдохнешь и ты.

1840

22. QOYTHEDƏN

Dağlarda uca zirvələr
Gecəyə bürünüb yatır;
Körpə duman da bir təhər
Dərəyə sürünüb yatır;
Görünmür yollardakı toz,
Tərpənmir ağacda yarpaq...
Dözmüsən, bir azca da döz,
Sən də dincələrsən bir vaxt.

23. РОДИНА

Люблю отчизну я, но странною любовью!
Не победит ее рассудок мой.
Ни слава, купленная кровью,
Ни полный гордого доверия покой,
Ни темной старины заветные преданья
Не шевелят во мне отрадного мечтанья.

Но я люблю — за что, не знаю сам —
Ее степей холодное молчанье,
Ее лесов безбрежных колыханье,
Разливы рек ее, подобные морям;
Проселочным путем люблю скакать в телеге
И, взором медленным пронзая ночи тень,
Встречать по сторонам, вздыхая о ночлеге,
Дрожащие огни печальных деревень;
Люблю дымок спаленной жнивы,
В степи ночующий обоз
И на холме средь желтой нивы
Чету белеющих берез.

С отрадой, многим незнакомой,
Я вижу полное гумно,
Избу, покрытую соломой,
С резными ставнями окно;
И в праздник, вечером росистым,
Смотреть до полночи готов
На пляску с топаньем и свистом
Под говор пьяных мужичков.

1841

23. VƏTƏN

Sevirəm vətənim, uludur bu məhəbbət,
Elə bağlıyam ki, bu eşqə artıq
Nə qan bahasına alınmış şöhrət,
Nə çoxdan axtardığım əbədi bir rahatlıq,
Nə keçmişdən xatirə danışan həzin bir səs
Məndə bu məhəbbəti əsla öldürə bilməz.
Göy meşələrinin titrəməsini,
Çaylarının coşub kükrəməsini,
Çöllərinin soyuq sükutunu mən
Nə üçün sevirəm, bilmirəm, Vətən!

Sevirəm, at üstündə kəndə qayıdan zaman
Gün bata, qaş qarala – mənzilsə hələ yarı;
Qəlbində ev həsrəti – bir-bir ötə yanından
Yolüstü obaların titrəşən işıqları.

Kövşəndən göy tüstü göyə dırmaşa,
Dura arabalar dəstəbədəstə.
Bir cüt ağcaqayın verə baş-başa
Saralmış zəmidə təpənin üstə.

Məni sevindirir dolu xırmanlar,
Xırman bərəkətdir, xırman həyatdır.
Saman daxmada da sonsuz sevinc var,
Heyif ki, bu duyğu çoxuna yaddır.

Bayram axşamında şəhli çəməndə
Rəqs edib fit çalmaq – özgə bir aləm!
Mujiklər yığılıb araq içəndə
Nə qədər baxsam da, “doydum” demərəm!

24. ЛИСТОК

Дубовый листок оторвался от ветки родимой
И в степь укатился, жестокою бурей гонимый;
Засох и увял он от холода, зноя и горя
И вот, наконец, докатился до Черного моря.

У Черного моря чинара стоит молодая;
С ней шепчется ветер, зеленые ветви лаская;
На ветвях зеленых качаются райские птицы;
Поют они песни про славу морской царь-девицы.

И странник прижался у корня чинары высокой;
Приюта на время он молит с тоскою глубокой,
И так говорит он: «Я бедный листочек дубовый,
До срока созрел я и вырос в отчизне суровой.

Один и без цели по свету ношуся давно я,
Засох я без тени, увял я без сна и покоя.
Прими же пришельца меж листьев своих изумрудных,
Немало я знаю рассказов мудреных и чудных».

«На что мне тебя? — отвечает молодая чинара, —
Ты пылен и желт, — и сынам моим свежим не пара.
Ты много видал — да к чему мне твои небылицы?
Мой слух утомили давно уж и райские птицы.

Иди себе дальше; о странник! тебя я не знаю!
Я солнцем любима, цвету для него и блистаю;
По небу я ветви раскинула здесь на просторе,
И корни мои умывает холодное море».

1841

24. YARPAQ

Qopdu palıd yarpağı öz doğma budağından,
Qovdu uzaq çöllərə onu amansız tufan.
Soldu isti-soyuqdan. Hər dərdə dözə-dözə
Axır ki gəlib çıxdı bir gün Qara dənizə.

Cavan bir çinar durur dənizin sahilində,
Meh sığal çəkir ona, danışır öz dilində.
Cənnət quşları qonub yaşıl budaqlar üstən,
Bir dəniz pərisinə şərq deyirlər pəsdən.

Qərib yarpaq söykənib o çinarın kökünə,
Qəmli-qəmli yalvarır: “Sığınacaq ver mənə.
Bir palıd yarpağıyam, körpəykən bədbəxt oldum,
Şaxtalı bir vətəndə tez yetişib, tez soldum.
Neçə vaxtdır, tək-tənha yol gəlirəm bimiraz,
Bir kölgə də yoxuydu, yatıb dincələm bir az.
Zümrüd yarpaqlarına, icazə ver, qarışım,
Onlara rəvayətlər, əfsanələr danışım”.

“Sən nəyimə gərəksən? – deyir o cavan çinar, -
Mənim körpələrimə ola bilməzsən simsar.
Toz-torpaq içindəsən, neynirəm əfsanəni,
Hətta cənnət quşları çoxdan bezdirib məni.

Qərib yolçusan, çıx get! Mən səni tanımıram!
Məni sevən Günəşdir, ondan alaraq ilham
Ucaldıram göylərə nəhəng budaqlarımı,
Soyuq dəniz suları yuyur ayaqlarımı”.

25. “ВЫХОЖУ ОДИН Я НА ДОРОГУ...”

1

Выхожу один я на дорогу;
Сквозь туман кремнистый путь блестит;
Ночь тиха. Пустыня внемлет богу,
И звезда с звездою говорит.

2

В небесах торжественно и чудно!
Спит земля в сиянье голубом...
Что же мне так больно и так трудно?
Жду ль чего? Жалею ли о чем?

3

Уж не жду от жизни ничего я,
И не жаль мне прошлого ничуть;
Я ищу свободы и покоя!
Я б хотел забыться и заснуть!

4

Но не тем холодным сном могилы...
Я б желал навеки так заснуть,
Чтоб в груди дремали жизни силы,
Чтоб, дыша, вздымалась тихо грудь;

5

Чтоб, всю ночь, весь день мой слух лелея,
Про любовь мне сладкий голос пел,
Надо мной чтоб, вечно зеленея,
Темный дуб склонялся и шумел.

1841

25. "TƏNHALIQ ƏLİNDƏN YOLA ÇIXIRAM..."

Tənhalıq əlindən yola çıxıram,
Daş-kəsək ağarır duman içində.
Sakit bir gecədir. Göyə baxıram,
Ulduzlar sayrışır güman içində.

Göylər başdan-başa bir təntənədir!
Mavi yorğanında yatır Yer anam.
Bəs mənim qanımlı qaraldan nədir?
Nədir gözlədiyim? Nəyə peşmanam?

Heç nə gözləmirəm həyatdan, artıq,
Ötmüş ömrümə də peşman deyiləm.
Azadlıq gəzirəm, bir də rahatlıq!
Unudub hər şeyi yatım deyirəm.

İstəmirəm soyuq məzar uyğusu...
Bir əbədi yuxu diləyirəm ki,
ölməsin qəlbimdə həyat duyğusu,
Sənəm qalxıb-ensin canlıymış tək.

Yatım gecə-gündüz hey mışıl-mışıl,
Məni incə bir səs qoynuna alsın.
Başımın üstündə həmişəyaşıl,
nəğməli bir palıd qoy kölgə salsın.

26. УТЁС

Ночевала тучка золотая
на груди утеса-великана;
Утром в путь она умчалась рано,
по лазури весело играя;

Но остался влажный след в морщине
старого утеса. Одиноко
он стоит, задумался глубоко,
и тихонько плачет он в пустыне.

1841

26. QAYA

Qızılı bir bulud nə vaxtdan bəri
bir qaya qoynunda yatırdı gecə;
Günlərin bir günü oldusa necə,
Bulud uçub getdi, dönmədi geri.

Yataqda buludun nəm izi qaldı,
Dərin fikirlərə qərq oldu qaya;
Zilləyib gözünü sonsuz səmaya
Sızlaya-sızlaya xəyala daldı.

ОГЛАВЛЕНИЕ / MÜNDƏRİCAT

Вместо предисловия.

26 стихотворения из поэзии Лермонтова (Т.Велиханлы) _____ 3

Ön söz əvəzi.

Lermontovdan 26 şeir (Telman Vəlixanlı) _____ 7

От переводчика _____ 11

Tərcüməçidən _____ 13

1. К а в к а з _____ 16

1. Qafqaz _____ 17

2. Нищий _____ 18

2. Dılançı _____ 19

3. “Нет, я не Байрон...” _____ 20

3. “Yox, Bayron deyiləm...” _____ 21

4. Парус _____ 22

4. Yelkən _____ 23

5. Русалка _____ 24

5. Su pərisi _____ 26

6. Еврейская м е л о д и я _____ 28

6. Yəhudi təranəsi _____ 29

7. В альбом _____ 30

7. Albom yazısı _____ 31

8. “Расстались мы...” _____ 32

8. “Səndən ayrılısam da...” _____ 33

9. Узник _____ 34

9. Məhbus _____ 36

10. Молитва _____ 38

10. Xahiş _____ 39

11. Ветка Палестины	40
11. Fələstin budağı	42
12. "Спеша на север"	44
12. "Kazbek, qosa Şərqin ulu zirvəsi..."	46
13. "Когда волнуется желтеющая нива..."	48
13. "Elə ki sütlül zəmi dəniztək dalğalanır..."	49
14. Бородино	50
14. Borodino	54
15. Сосед	58
15. Qonşu	60
16. Казачья колыбельная песня	62
16. Kazak ananın laylası	64
17. Дума	66
17. Düşüncə	68
18. Поэт	70
18. Şair	72
19. Не верь себе	74
19. Güvənmə özünə	76
20. Молитва	78
20. Dua	79
21. Тучи	80
21. Buludlar	81
22. Из Гете	82
22. Qoythedən	83
23. Родина	84
23. Vətən	86
24. Листок	88
24. Yarpaq	90
25. "Выхожу один я на дорогу..."	92
25. "Tənhalıq əlindən yola çıxıram..."	94
26. Утёс	96
26. Qaya	97

Kompüter səhifələnməsi və üz qabığının işlənməsi –

Mətanət QARAXANLI

*Kitab «Mütərcim» Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzində
səhifələnməmiş və çap olunmuşdur.*

Çapa imzalanıb: 20.11.2014.

Format: 84x108 1/32. Qarnitur: Times.

Həcmi: 6.25 ç.v. Tiraj: 500. Sifariş № 179.

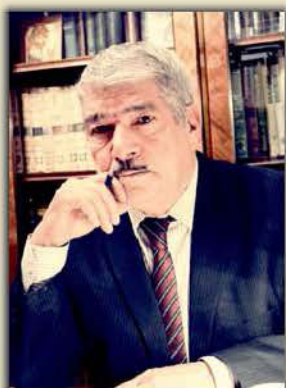
Qiyməti müqavilə ilə.

TƏRCÜMƏ
VƏ NƏŞRİYYAT-POLİQRAFIYA
MƏRKƏZİ

Az 1014, Bakı, Rəsul Rza küç., 125
596 21 44; 497 06 25; (055) 715 63 99
e-mail: mutarjim@mail.ru

www.mutercim.az

Nəsir Abbas oğlu ƏHMƏDLİ

Filologiya elmləri doktoru, professor, Əməkdar jurnalistdir.

Elmi, publisistik, bədii yaradıcılıqla yanaşı, mütəmadi qaydada tərcümə ilə də məşğul olur. XVII əsr İngiltərə şairi, publisisti, ictimai-siyasi xadimi Con Miltonun "Areopagitika" əsərinin tərcüməsinə görə 1-ci dərəcəli Ali Media Mükafatına layiq görülüb. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin, Azərbaycan Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvüdür.

Насир Аббас оглу АХМЕДЛИ

*Доктор филологических наук, профессор,
Заслуженный журналист.*

Наряду с научным, публицистическим, художественным творчеством, регулярно занимается и переводческой деятельностью. За перевод произведения «Ареопagitика» английского поэта, публициста, общественно-политического деятеля 17 века Джона Мильтона удостоен Высшей Медиа-премии первой степени.

Член Союза писателей, Союза журналистов, Правления Совета печати Азербайджана.